

Maria Dąbrowska i jej związki z Kaliszem

Życiorys

Maria Dąbrowska pochodziła ze zubożałej rodziny szlacheckiej o żywych tradycjach patriotycznych. Była córką Józefa Szumskiego, powstańca styczniowego, administratora majątków ziemskich i Ludomiry z Gałczyńskich.

Urodziła się 6 października 1889 roku w Russowie obok Kalisza. Jedna z najważniejszych polskich powieściopisarek XX wieku. W latach 1901–1904 uczyła się na pensji Heleny Semadeniowej w Kaliszu, przy ul. Babinej 2. W latach 1907–1914 studiowała na uniwersytetach w Szwajcarii (Lozanna) i Belgii (Bruksela) nauki przyrodnicze, ekonomię i socjologię. W latach 1910–1911 była członkiem zarządu oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Kaliszu. W czasie studiów związała się z nurtami niepodległościowymi. Była zwolenniczką poglądów Edwarda Abramowskiego, jego idei spółdzielczości. Członkini Rady Ligi Kobiet Polskich Pogotowia Wojennego. W 1911 poślubiła Mariana Dąbrowskiego, działacza socjalistycznego poznanego za granicą, zaprzyjaźnionego z Józefem Piłsudskim. Ponieważ uważali swój związek za nowoczesny, nie rościli sobie prawa do wyłączności, w związku z czym w 1916 nawiązała kilkumiesięczny romans z Henrykiem Szczyglińskim. Po śmierci męża (1925) towarzyszem życia Dąbrowskiej został na wiele lat, aż do swej śmierci w 1952, Stanisław Stempowski, dawny ziemianin, bibliotekarz, wolnomularz, z którym żyła w nieformalnym związku.

Przez pewien czas pracowała w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych, jednocześnie angażując się w twórczość publicystyczną. Od 1917 mieszkała w trzypokojowym mieszkaniu nr 31 na drugim piętrze trzypiętrowej oficyny kamienicy przy ul. Polnej 40 (w 1984 otwarto tam Muzeum Marii Dąbrowskiej, oddział stołecznego Muzeum Literatury). Podczas okupacji niemieckiej przebywała głównie w Warszawie. 2 października 1944 wyszła z miasta wraz z ludnością cywilną i trafiła do obozu w Pruszkowie. Wróciła do Warszawy 3 lutego 1945. Pomimo umieszczonej na drzwiach kartki z prośbą o uszanowanie jej dorobku literackiego jej mieszkanie zostało splądrowane.

Po śmierci Stempowskiego (1952) zamieszkała w 1954 w al. Niepodległości 163 m. 8 razem z poznaną podczas wojny pisarką, mieszkającą od 1945 we Wrocławiu, Anną Kowalską (w latach wojny połączyło je głębokie uczucie). W ostatnich latach życia mieszkała we własnym domu w Komorowie pod Warszawą (świadczenie o tym okresie życia pisarki dała po latach jej ówczesna gosposia, Melania Andruszkiewicz), gdzie obecnie znajduje się biblioteka jej imienia.

Zmarła wieczorem 19 maja 1965 w lecznicy przy ul. Emilii Plater 18 w Warszawie. Trumnę ze zwłokami wystawiono w Sali Kolumnowej pałacu Prymasowskiego (przedwojennej siedzibie Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych). W testamencie poprosiła o katolicki pogrzeb oraz pochowanie razem z matką i poległą w powstaniu warszawskim siostrą. Jej druga prośba nie została spełniona. 22 maja 1965, po mszy żałobnej w katedrze św. Jana Chrzciciela, została pochowana na cmentarzu Powązkowskim, w alei zasłużonych (rząd 1, miejsce 139,140,141). Przemówienia nad grobem pisarki wygłosili minister kultury i sztuki Lucjan Motyka, prof. dr Jan Zygmunt Jakubowski oraz Andrzej Kijowski, który wypowiedział na tym pogrzebie wielokroć potem cytowane zdanie: *Pisarz umarł, a więc żyć zaczyna.*

Grób Marii Dąbrowskiej

Dworek Marii Dąbrowskiej- Oddział Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej

Muzeum zostało otwarte w 1971 roku, wtedy to w odbudowanym dworku otwarto Izbę Pamięci Marii Dąbrowskiej. W 1979 roku obiekt otrzymał status Oddziału Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej w Kaliszu. Dziś zwiedzający mogą zobaczyć wnętrza dworu, kolekcje mebli i wystawy poświęcone życiu i twórczości autorki. Dziś zwiedzający mogą zobaczyć wnętrza dworu, kolekcje mebli i wystawy poświęcone życiu i twórczości autorki.

ZAPROSZENIE

Dworek Marii Dąbrowskiej w Russowie
Oddział Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej w Kaliszu
oraz
Lokalna Organizacja Turystyczna Ziemi Kaliskiej
zapraszają do parku w Russowie
na

**festyny kostiumowe
NIEDZIELE U NIECHCICÓW**
w 120. Rocznicę Urodzin Marii Dąbrowskiej

▶ 7 czerwca ▶ 5 lipca ▶ 2 sierpnia 2009 r.

w godz. 14:00 - 18:00

Zaproszenie z
2009 roku na jedno
z wydarzeń
organizowanych
przez muzeum

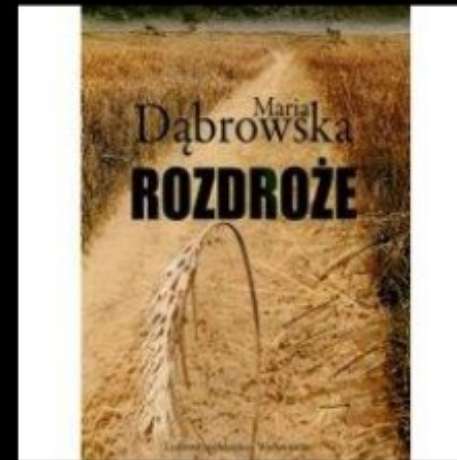
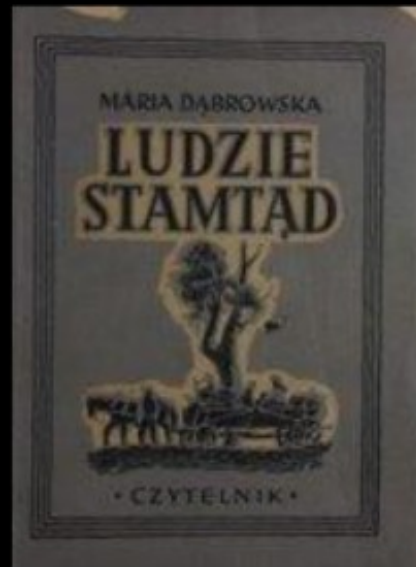
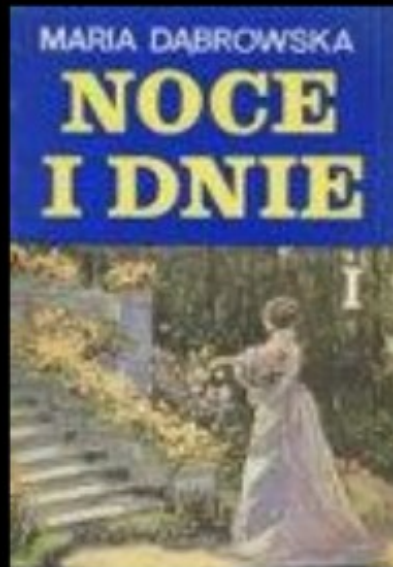
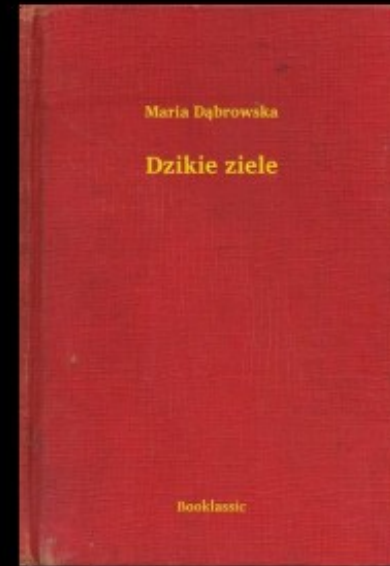
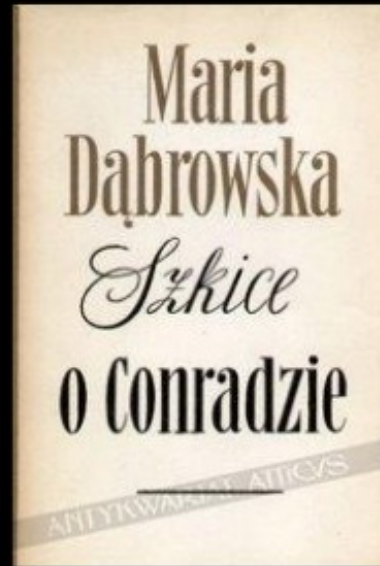
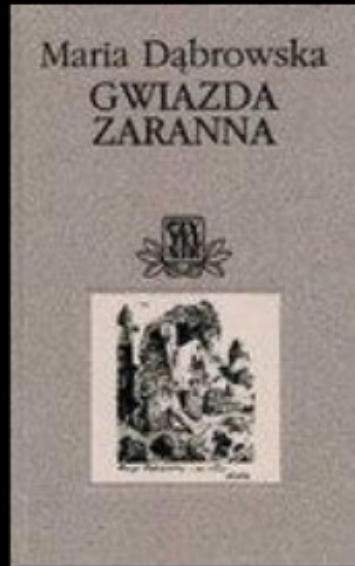
Twórczość

Głównym arcydziełem Marii Dąbrowskiej jest tetralogia powieściowa *Noce i dni* (1932–1934), która obejmuje cztery tomy: I *Bogumił i Barbara* (1932), II *Wieczne zmartwienie* (1932), III *Miłość* (1933), IV *Wiatr w oczy* (1934). Nawiązując swym tworzywem do tradycji epiki (od Homera po realizm XIX wieku), Dąbrowska przedstawia tam dzieje kilku pokoleń rodziny szlacheckiej na przełomie XIX i XX wieku. Powieść ma cechy autobiograficzne. Powieściowy Kaliniec to odwzorowany Kalisz. Zasadniczy wątek fabularny, jak i rys psychologiczny bohaterów Dąbrowska stworzyła w miejscowości Płonne k. Radomina. Bogumił i Barbara, główni bohaterowie powieści, wzorowani byli na administratorach majątku w Płonnem administratora, Helena Hepke, była siostrą Dąbrowskiej; informacja, jakoby postacie Bogumiła i Barbary były wzorowane na rodzicach pisarki.

Pozostałe dzieła Marii Dąbrowskiej

- Gałąź czereśni (1922; opowiadania)
- Uśmiech dzieciństwa (1923; opowiadania)
- Dzikie ziele (1925-1929; opowiadania)
- Ludzie stamtąd (1926; opowiadania)
- Marcin Kozera (1927; opowiadania)
- Wilczęta z czarnego podwórza (1927; opowiadanie)
- Dzieci ojczyzny (1918; opowiadania)
- Znaki życia (1938; opowiadania)
- Gwiazda zaranna (1955; opowiadania, w tym Pielgrzymka do Warszawy)
- Szkice o Conradzie (1959; eseje)
- Dramaty (wyd. książkowe 1959)
- nieukończona druga powieść Kompozycja istnienia; wydania po śmierci pisarki
- Dzienniki (powst. 1914-1965; wyd. od 1988; w roku 2009 ukazało się pełne wydanie w 13 tomach).

Niektóre dzieła Marii Dąbrowskiej

Ordery, odznaczenia, nagrody i wyróżnienia

Złoty Krzyż Zasługi

trzykrotnie:

11 listopada 1934

15 czerwca 1946

17 września 1946

**Order Sztandaru
Pracy**

I klasy (1959)

**Nagroda Państwowa
I stopnia (1955)**

**Honorowe obywatelstwo
miasta Kalisza (1960)**

**Tytuł doktora honoris causa
Uniwersytetu Warszawskiego (1957)**

Maria Dąbrowska i jej związki z Kaliszem

Maria Dąbrowska bardzo silnie podkreślała swoje związki z Kaliszem. W jej twórczości był Kalisz zawsze uwzględniony, podkreślała swoje relacje, nawiązanie do tego wielokulturowego miasta, jakim był Kalisz na przełomie XIX i XX wieku.

Do Kalisza powróciła w 1910 i podjęła pracę nauczycielki geografii na pensji Wandy Motylewskiej. W tym też roku debiutowała jako publicystka w "Gazecie Kaliskiej" i "Zaraniu" oraz wygłosiła swój pierwszy publiczny odczyt.

W 1948 Dąbrowska wygłosiła odczyt w Kaliszu. W swoim prowadzonym przez całe życie "Dzienniku" tak oto odnotowała to wydarzenie: *"Kalisz odplacił mi wszystkie zmęczenia tego rajdu odczytowego. Cóż to za piękne miasto i jak pięknie, z jakim pietyzmem w czasie dwudziestolecia odbudowane z gruzów po 1914 (...) Rzadko się zdarza, aby miasto pamiętne z dzieciństwa, wydało się po tylu latach piękniejsze i wspanialsze, niż zostało w pamięci(...) Odczyt miałam w teatrze wypełnionym do ostatniego miejsca(...)"*

Maria Dąbrowska w Kaliszu

Maria Dąbrowska w Żydowie, rok 1933/1934

Idea pomnika Marii Dąbrowskiej w Kaliszu

Idea powstania pomnika pisarki zakiełkowała wiele lat temu. Pierwsze działania w celu urzeczywistnienia tego pomysłu podjęto w 1988 roku z myślą o przypadającej setnej rocznicy śmierci Marii Dąbrowskiej w 1989. Rada Miejska Kalisza podjęła uchwałę wyrażającą wolę na powstanie pomnika powieściopisarki. Zarząd Miasta Kalisza spełniając jej postanowienia zdecydował o powołaniu Społecznego Komitetu Budowy na czele z ówczesnym przewodniczącym Rady prof. Jerzym Rubińskim. Głównymi zadaniami Komitetu było opracowanie koncepcji bryły pomnika, jego lokalizacji a także nadzór nad prawidłowym przebiegiem. W 2000 roku zorganizowano także publiczną zbiórkę na pomnik Dąbrowskiej. Pomysł ten okazał się jednak mało efektywny a sprawa pomnika uległa wyciszeniu.

Rok 2024-Rokiem Marii Dąbrowskiej w Kaliszu

Maria Dąbrowska była jedną z najwybitniejszych polskich pisarek. Wielokrotnie nawiązywała do okresu dzieciństwa spędzonego w Russowie oraz lat szkolnych w Kaliszu. Autorka "Nocy i dni" podkreślała również swój związek emocjonalny i kulturowy z miastem. Władze miasta jednogłośnie uznali, że jest to postać, która jak najbardziej zasługuje na to żeby poświęcić jej rok 2024

Bibliografia:

- **Materiały z Archiwum Państwowego w Kaliszu**

Akt urodzenia Marii Dąbrowskiej z d. Szumskiej sygn. 66 nr 14.

Zaproszenie z 2009 roku na jedno z wydarzeń organizowanych przez muzeum sygn.2367

Tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Warszawskiego (1957) sygn.900

Maria Dąbrowska w Kaliszu, 1958 r. sygn.897

Maria Dąbrowska sygn.897

Maria Dąbrowska w Żydowie, 1933 r. (lub 1934) sygn.897

- <http://www.infokalisz.internetdsl.pl/biograf/dabrowsk.htm>
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Maria_D%C4%85browska
- <https://www.archiwum.kalisz.pl/wystawy-on-line/niesmiertelni/04>
- <https://kalisz.naszemiasto.pl/rok-2024-bedzie-rokiem-marii-dabrowskiej-w-kaliszu-ra dni/ar/c1-9567933>
- <https://www.kalisz.pl/dla-turysty/zabytki/ludzie/maria-dabrowska-,121>
- <https://poznan.tvp.pl/75057152/rok-2024-w-kaliszu-rokiem-pisarki-marii-dabrowskiej>
- <https://www.muzeumwkaliszu.pl/dworek-marii-dabrowskiej-w-russowie.html>
- <https://zyciekalisza.pl/artykul/moze-w-kaliszu-stanie/1553049>
- <https://film.interia.pl/telewizja/news-noce-i-dnie-jak-powstalo-arcydzielo,nId,182058>

Dziękujemy za uwagę

Maja Wojtczak

Kornelia Kasprzak

Klasa: 1c1

Szkoła: IV Liceum Ogólnokształcące im. Ignacego Jana Paderewskiego w Kaliszu

Nauczyciel: Anna Torz